

*Iz diplomatsko-konzularne
službe u pomorstvu*

Konzulat Dubrovačke republike u Alicante

Ilija Mitić

Dubrovačka je Republika u španskim zemljama imala konzule, kao svoje predstavnike, koji su uglavnom imali sjedište u većim lukama Španije. Konzuli su gotovo uvijek bili ugledniji ljudi iz onih krajeva, većinom trgovci, a samo vrlo rijetko vršili su te počasti i poneki dubrovčani. Dubrovački su konzuli u Španiji vršili značajnu ulogu u špansko-dubrovačkim odnosima.

Povećanje dubrovačke trgovine koncem XVII. i u početku XVIII. stoljeća na svim pomorskim putovima po zapadnom dijelu Sredozemnog mora, uvjetovalo je osnivanje novih konzulata, radi zaštite trgovine i pomoraca.

Grad i luka Alicante se nalazi na istočnoj španskoj obali i bila je u XVIII. stoljeću važna tačka trgovine po

Sredozemnom moru. Pošto su i dubrovački brodovi, naročito u drugoj polovini XVIII. stoljeća dolazili i trgovali u ovoj luci, to dubrovački Senat svojim zaključkom od 23. XII. 1755. godine imenuje za svog konzula u luci Alicante Gio. Batista Fabiana. Ovaj je Fabiani veoma kratko vrijeme djelovao kao dubrovački konzul, jer je već iduće godine umro, pa je na njegovo mjesto dubrovački Senat imenovao 14. I. 1757. g. novog konzula po imenu Giacomo Costa. Ovaj Giacomo Costa bio je direktor trgovačke kuće pok. konzula Fabiana u Alicante, pa je bio upućen u trgovačke poslove, zbog čega ga je dubrovački Senat i imenovao za svog konzula.

Prilikom imenovanja za konzula, dubrovački Senat je izdavao novoimenovanom konzulu tako zvano »patentno pismo«, u kojem je naznačeno njegovo konzularno područje, tj. područje na kojem se proteže njegova konzularna vlast. To je područje obuhvaćalo nekoliko susjednih manjih luka i u tim lukama bi dubrovački konzul imenovao svoje vice-konzule. Ovi vice-konzuli, koje su imenovali sami konzuli bili su lično podređeni i odgovorni konzulu, te su bili u direktnom saobraćaju sa konzulom, a on tek izravno sa dubrovačkim Senatom. Godine 1791. Senat određuje da imenovanje svih vice-konzula mora biti usvojeno od Senata. Na taj način je zavedena kontrola u imenovanju vice-konzula i od tada imenovanje vice-konzula nije spadalo u isključivu nadležnost dubrovačkih konzula.

Novoimenovani konzul u Alicante, pomenuti Giacomo Costa, traži od Senata da proširi njegovo konzularno područje i na mjesta Cartagenova, Valencija i Mursia, te na Balearske otoke Mallorca i Ibiza, time da u tim mjestima može imenovati svoje vice-konzule. Međutim, dubrovački Senat obavještava konzula Giacomo Costa pismom od 22. I. 1760. godine da je postavio na otoku Mallorci svog konzula u osobi Giuseppe Galera, kao i da u lukama Valencije i Cartagenove Dubrovačka Republika ima već svoje konzule, čije je konzularno područje točno određeno. Zbog toga Senat ne može proširiti područje konzulata u Alicante na mjesta koja već imaju konzule postavljene od Senata, jer bi to bilo protivno uobičajenoj praksi, budući su konzuli nezavisni i direktno podređeni dubrovačkom Senatu. Osim toga određeno je da se područje konzulata u Alicante proteže samo na luku Alicante i njezinu okolinu.

U međuvremenu je Giacomo Costa bio priznat od vlade u Madridu kao konzul Dubrovačke Republike u luci Alicante. Tek sa ovim priznanjem, tako zvanim »exequaturum« mogao je započeti konzul službenim djelovanjem pred tamošnjim vlastima. U većini slučajeva je konzul počeo zastupati interese Dubrovačke Republike primanjem »patentnog pisma« od dubrovačkog Senata, ali njegov zvaničan rad počinje primanjem »exequatura«.

Cirkularnim pismom dubrovačkog Senata od 7. VIII. 1765. godine konzuli su obavješteni da u smislu »Regolamento della nostra navigazione«, (uputstva za plovidbu), smiju dubrovački kapetani na brodovima imati najviše jednu trećinu strane posade, dok ostali članovi posade, (dvije trećine), moraju biti osobe sa područja Dubrovačke Republike. U smislu navedenog, potrebno je, da dubrovački konzuli izvrše pregled svakog dubrovačkog broda koji dođe u koju od luka na njihovom konzularnom području, te da ustanove dali se knjiga popisa brodske posade na brodu, tako zvani »Il Ruolo« slaže sa stvarnim stanjem posade na brodu. U koliko se ustanovi da stvarno stanje na brodu ne odgovara popisu u knjizi »Il Ruolo«, potrebno je, da konzul naredi kapetanu broda da strance nadomjesti sa dubrovačkom posadom, kao i da kazni odgovornog kapetana. Zbog toga se naređuje, pomenutim cirkularnim pismom svim dubrovačkim konzulima, da osnuju u svojim konzulatima registar pod nazivom »Il Ruolo« u kojem treba da konsuli vode evidenciju o dolasku dubrovačkih brodova u luku, kao i dali se pojedini kapetani broda pridržavaju odredbe o broju strane posade koja može biti ukrcana na brod. O prednjem cirkularnom pismu je obavješten i konzul Giacomo Costa u Alicante, koji pismom od 2. XI. 1765. godine javlja dubrovačkom Senatu,

da je osnovao knjigu-registar »Il Ruolo«, te da je u registar kao prvog upisao dubrovačkog kapetana Nicolu Baeni, koji je nedavno stigao u luku Alicante, a na brodu ima pretežni dio strane posade. Javlja, da je u smislu okružnice Senata preduzeo predviđene mjere i naredio pomenutom kapetanu da postupi u smislu naredbe Senata.

Za vrijeme svog djelovanja konzul Giacomo Costa redovno je obavještavao dubrovački Senat o dolasku i odlasku dubrovačkih brodova u luku Alicante, te o političkim prilikama u Španiji. Interesantno je ovdje napomenuti, da su dubrovački konzuli iz Španije slali svoja pisma Senatu većinom preko dubrovačkih konzula u Gjenovi i Livornu. Tim putem su i primali obavijesti i cirkularna pisma od dubrovačkog Senata.

Pismom od 25. X. 1768. g. javlja dubrovačkom Senatu Giorgio Costa, da je umro njegov otac, dubrovački konzul u Alicante Giacomo Costa. Istim pismom moli Senat, da ga imenuje za konzula na mjesto pokojnog oca, jer pozna talijanski jezik i jer je za života oca uređivao i vodio knjigu konzulata pod nazivom »la nota nel libro del Ruoli dei capitani«. Dubrovački Senat javlja pomenutom Giorgi Costa, da ga je Senat 16. V. 1769. godine izabrao za svog konzula u Alicante, te da mu u tom smislu šalje »patentno pismo«, time da on lično od vlade u Madridu traži službeno priznanje. Ujedno se pomenuti Giorgio Costa upozorava na zaključak dubrovačkog Senata, da dubrovački konzuli na zapadu mogu biti samo one osobe, koje mogu istaknuti na svojim vratima grb dubrovačkog konzulata, koje mogu registrirati svoj konzularni »patent« kod vlasti i koji budu priznati od nadležnih vlasti kao dubrovački konzuli, to jest koji dobiju pomenuti »exequatur«. Kako vidimo dubrovački Senat je tačno odredio tko može biti imenovan za dubrovačkog konzula na zapadu, vjerovatno iz razloga, da one osobe koje ne mogu ispuniti ove uvjete, ne mogu se ni natjecati za dubrovačke konzule. Pošto je Giorgio Costa ispunjavao ove uvjete, to je i izabran za konzula u Alicante namjesto svog oca.

Interesantno je ovdje spomenuti da su se dubrovački konzuli u Španiji međusobno dopisivali i obavještavali o uputama koje su dobili od Senata, ili o drugim važnim vijestima, koje su se naročito odnosile na političke prilike u zemlji ili na dubrovačku trgovinu. Tako pismom od 8. II. 1777. godine javlja Senatu pomenuti Giorgio Costa, da je obavješten od dubrovačkog konzula u Valenciji Giorgia Ville i konzula iz Cadixa Carla Dodera, da je dubrovački Senat uputio jedno cirkularno pismo koje se odnosi na dubrovačke brodove, ali da on to pismo nije primio. Istim pismom moli Senat, da mu se pošalje pomenuto pismo, kao i »Nota dei dritti Consolari«, koje mu je potrebno radi obavljanja konzularne dužnosti. Ujedno javlja da je službeno priznat od ovdašnjih vlasti za dubrovačkog konzula.

Pismom od 30. IX. 1778. g. konzul Giorgio Costa javlja Senatu, da je u smislu obavijesti Senata, upozorio sve dubrovačke kapetane, koji su došli u luku Alicante, (i to kap. Mata Casilari, Petra Bratića i Simu Falconettia), da zbog ratnog stanja između Turske i Rusije, osobito paze na ugovore o prijevozu robe, koje sklapaju s Turcima. Ovo iz razloga da nebi krcali na brodove robu koja spada pod kontraband, bez obzira koje vrste ta roba bila. Ovo je jedna od mnogobrojnih mjera predostrožnosti, koje je dubrovački Senat provodio u ratno doba, u interesu dubrovačke trgovine i pomoraca, a koje su mjere dubrovački

konzuli striktno provodili i time omogućili dubrovačkim brodovima da nesmetano plove i čak koriste postojeće ratno stanje.

Dubrovački konzul u Gjenovi Antonio Casilari javlja konzulu Giorgio Costi pismom od 8. VI. 1788. godine, da su dva dubrovačka broda i to brod kapetana Vachetti i brod kapetana Taglierani zaplijenjeni od ruskih gusarskih brodova, te da o tome odmah obavijesti sve dubrovačke kapetane. Ujedno napominje, da je potrebno odmah obavijestiti sve najbliže dubrovačke konzule o ovom slučaju, što je konzul Giorgio Costa i učinio. Kako vidimo, u hitnim slučajevima su dubrovački konzuli sami obavještavali ostale dubrovačke konzule i Senat o nekom važnom događaju, pa je tek naknadno Senat donosio odluku što se ima poduzeti u konkretnom slučaju. Ovakva direktna obavijest među dubrovačkim konzulima spasila je mnogi dubrovački brod, a to zahvaljujući dobro organizovanoj konzularnoj službi i umješnosti dubrovačkih konzula.

Nije rijedak slučaj u ono doba, da je konzul morao napustiti svoje konzularno sjedište, da bi zbog neke zarazne bolesti pobjegao na selo i tamo se sklonio dok ne prođe zaraza. Tako i konzul Giorgio Costa javlja Senatu, pismom od 8. XII. 1804. godine, da je par mjeseci bio

otsutan iz Alicanta zbog jedne zarazne bolesti od koje je umro veliki dio gradskog stanovništva, te da je zbog toga bio kroz navedeno vrijeme spriječen da vrši svoje konzularne poslove.

Pretežan posao dubrovačkih konzula je bio zaštita dubrovačke trgovine i plovidbe, ali pored toga dubrovački su konzuli izvršavali sve zadatke koje je pred njih postavljao dubrovački Senat. Tako na primjer, prilikom smrti dubrovčanina Nicole Antizze, koji je živio u Alicante, dubrovački Senat traži, pismom od 14. VII. 1804. g., od konzula Giorgio Costa, da ispita, dali je pomenuti pok. Antizza ostavio iza svoje smrti testamenat, kao i da javi sve što dozna u vezi njegove posljednje volje. U navedenom pismu se ističe da ovo traže nasljednici pok. Antizze.

Djelovanje dubrovačkog konzulata u Alicante, među mnogobrojnim konzulatima Dubrovačke Republike po Sredozemnom moru, možda je neznatno, ali je nesumljivo postojanje tog konzulata za dubrovačku trgovinu bilo opravdano, te je među ostalim konzulatima Republike i on doprinio svoj udio za dubrovačku trgovinu i njezine pomorce.